ओ३म्

आर्यो जयतु.

ગૌ પુકાર.

છપાવિ પ્રશિદ્ધ કરનાર

આર્યધર્મ પુસ્તક પ્રશારક મંડલી

સુરત, "વિકટોરીયા" પ્રેસ.

શંવત ૧૯૪૪ સને ૧૮૮૮

કિમ્મત ૩ પાઈ.

॥ ओ३म् ॥

ગાય પરમેશ્વરની પ્રાર્થના કરે છે.

દોહરો.

સનમુખ ભારત વાશીના, યવન મારે છે માર;
ત્રાહી ! ત્રાહી ! કરૂં છું અરે સુણે ન કોઇ પુકાર.

નારાચ છંદ.

અહો દયાળુ ઇશ શીષ નામી વંદના કરૂં,
કરૂં ન કામ અન્ય મંન ભક્તિ ભાવમાં ધરૂં;
ધરે જો આશ અન્ય પાસ શું મળે મરેમથી,
કૃપા કરી ઉતાર પાર તાર આ ભવાબ્ધિથી ॥૧॥
પ્રભુ કૃપા થકીજ શુભ રાજ્ય આજ પામીયાં,
કુટીલ જોર ચોરના કરોડ દુઃખ વામીયાં;
યથેચ્છ ને સ્વતંત્ર ગાન તાનમાં સહુ રમે,
દુઃખી છીએ ભવાબ્ધિમાં અમેજ એક આ સમે ॥૨॥
ન્યાય ન્યાય ન્યાય થાય જાય પંથ પાંસરે,
સરે સહુના અર્થ ને સમર્થ દીનથી ડરે;
ડરે ન વ્યાઘ્રથી અજા મઝાથી હાર લૈ ભમે,

દુઃખી છીએ ભવાબ્ધિમા અમેજ એક આ સમે ॥૩॥
ધરે સુરીતી નીતી પ્રીતી ભીતી નાહીં કોય ને,
અનેક દુઃખ મુક્ત થૈ ફરે બહુ ખુશી મને;
મને નહીં ઉચાટ વાટ ધાટ ઠાઠથી જમે,
દુઃખી છીએ ભવાબ્ધિમાં અમેજ એક આ સમે ॥૪॥
કુઢંગી રાજ્ય નીતીનાં પ્રબંધ દુષ્ટ જે હતા,
થતાજ કર્ણું શાદ યાદ બંધુ વર્ગ કાંપતાં;
પતાવી વૈર્ય ભાવને પરસ્પરે સહુ નમે,
દુઃખી છીએ ભવાબ્ધિમાં અમેજ એક આ સમે ॥૫॥
ગરીબ રંક દીન જાણી વાણી મારો સાંભળો,
નથીજ વ્યર્થ અર્થ શાસ્ત્રના પ્રમાણથી ફળો;
ફલાદિ અન્ન દુગ્ધ ઘી દધી દઈ પીડા ખમે ?.
દુઃખી છીએ ભવાબ્ધિમાં અમેજ એક આ સમે ॥૬॥

હે! પરમેશ્વર ! તે માણસોને જે કે ઘણા ઉત્તમ થઇ ફરે છે તેને શું થઇ ગયું ! શું તે લોકોની બુદ્ધિ ઉપર પડદો પડયો છે ? ખેર. તે લોકોની જે દશા થઇ તે થઈ પરંતુ મને ઘણો શોક પ્રાયઃ એ યુરોપિયન લોકોની બુદ્ધિપર છે

કે એ લોકો દેશોન્નતિ અને પરોપકારના કામમાં પ્રસિદ્ધ છે અને પોતાના દેશ તથા પ્રજા પાલન માં સદા તત્પર રહે છે. હજારો ગાઉની વસ્તુ ઓને દેશોન્નતિ સારૂં મંગાવે છે; તોપણ અમે ગરીબોના પ્રાણ લેવામાં મૂર્ખોની પેઠે તથા પ ક્ષપાતિઓની તરેહ લાગ્યા રહે છે જોકે મને પ્ર જાની સુખંદાયક જાણીને પણ મારા પ્રાણ બચા વતા નથી.

હે ઇશ્વર ! શું એ લોકો નથી જાણતા કે દેશોન્નતિનો મુખ્ય ઉપાય ખેતી છે? એતી થવા થી જે સંસારની ઉન્નતિ થાય છે. ખેતી થવાથીજ રાજ્યનો ખજાનો સ્થિર રહે છે. ખેતીની ઉપજ થીજ રાજ્યનું લશ્કર રહી શકે છે; અને ખેતી ના પાકથી સર્વ પ્રજામાં ઉત્સાહ રહે છે; અર્થાત્ ખેતીથીજ પ્રજા ઉત્પન્ન થાય છે.

बहु कथनेन किं અર્થાત સર્વ પ્રપંચ ને ખેતીએ સંભાળી રાખ્યા છે. જો એક અથ વા બે વર્ષ ખેતી ન પાકે તો તરતજ દુર્ભિક્ષ (દુકાળ) પડે છે અને સર્વ સંસારમા બંડ તથા

ખળભળાટ થઇ જાય છે અને બસેર અથવા પાંચ સેર અનાજને સારૂં પોતાના વ્હાલા બાળકોને વેચી દે છે. જે ધરતીપર સુનું અથવા કાંચની ખેતી કેમ નહીં થતી હોય, અથવા ગુલાબનું ખેતર હોય કે કેસરનું તે પણ ઉજ્જડ દેખાય છે. અને જે ધરતીપર ખેતી નથી થતી તે જગ્યાનો રાજા પણ સદા કંગાળ રહે છે, અને પ્રજાની. સદા દુર્દશા થાય છે મતલબ કે સર્વ જગતમાં સુખનું મૂળ ખેતીજ છે- હે દયાનિધે ! આવાત સૌકોઈ જાણે છે કે ખેતી મારા સંતાન વના થઇ શકે નહીં. તથાપિ મારા ઉપર દયા લાવતા નથી. હે ઇશ્વર ! હુંજ ખેડુતોની ઘરની પ્રકાશક છું અર્થાત મારા બાળકો ના હોવાથી ખેડુતોના ઘરમાં અજવાળું છે. મારાથીજ ખેડુતોની આગરૂ સંસારમાં છે. જે ખેડુતના ઘરમાં મારા બાળબચ્ચાં હોય તેજ ચિત્ત પ્રસંન થઇને ખેતી વાડી કરે છે; તથા સેઠ સાહુકારની દુકાનેથી અન્ન તથા રૂપીયા તેનેજ મળે છે. હે કૃપાસાગર !

હું શું શું ઉપકાર આ દેશને તથા ખેડુતોને નથી પહોચાડતી ? નોકર, મજુર કે ખેડુત આખો દિવશ મજુરી કરીને થાક્યા હાર્યા રાત્રે પોતાને ઘેર આવી મુડદાનીપેઠે સુન્ય થઈ પડી રહે છે પણ તે વખત જો મારૂં સેર અથવા અડધો સેર ગરમ ગરમ દુધ પીએ તો તરત હોંશિયાર થઈ જાય છે. અને રોટલી, ખીચડી, ચોખા આદિ સર્વ પ્રકારના ભોજનમાં મારૂં ઘી, મારૂં દહી મેળવીને સર્વ લોક ખાય છે; પરંતુ વિચારતા નથી કે મારા દુધમાં શું શું સ્વાદ નથી ? જેના ઘરમાં ઘી દુધ નથી હોતું તેપણ વેચાતું લાવીને ખાય પીએ છે. એવો કોઇપણ માણસ નહીં હશે જે કે મારૂં ઘી ખાધા વિના રહ્યો હોય અથવા ખાવાની ઇચ્છા નહીં કરતો હોય; ઓષડોમાં પણ ભેંશ વગેરેનું દુધ કામમાં નથી આવતું. મારૂં ઘી, દુધ, તથા માખણ હકીમ વૈદ અને ડાકટર લોક પણ પસંદ કરે છે અને રોગી માણસ પણ મારા દુધ તથા ઘીથી આરોગ્ય થાય છે; અ

ને રાજાથી લઇને રંક સુધિને મારાથીજ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે, અને જેટલા ઉત્તમમા ઉત્તમ પદા ર્થ છે તે મારા ધીથીજ બની શકે છે એ પ્રકારે અનેક ફળની આપવા વાળી હું છું.

હવે મારા સંન્તાન (બળદ) થી જે જે લા ભ થાય છે તે મન તથા કાન લગાડીને સાંભળો.

રથ, ગાડી, કોશ આદિમાં માણસો તેને જોડીને ચલાવે છે અને લાખો મણ અન્ન તથા ચારો આદિ એક જગ્યાથી બીજી જગ્યાએ લઈ જઈ શકે છે અને એજ લોક જે કૃતઘ્ન થઇ ને છુરી લઇને પ્રાતઃકાળથીજ અમારા ઉપર ચઢાઈ કરે છે અને આવા આવા અમારા મહા ન્ ગુણોપર જરા ધ્યાન આપતા નથી. હજારો રૂપીઆ હમારે લીધે તેઓને મળે છે, અને ખે તરોમાં અનાજને પાણી પાવા માટે કુવાપર મા રા બાળકને જોડે છે તે એક દિવસમાં લાખો મ ણ પાણી ખેંચી ખેડુતોનું ખેતર ભરી દે છે. હું સાચી વાત કહું છું કે જો મારા પુત્રપરીવાર

નહીં હોય તો એક પણ માણસ ખેતી કરી શ
કે નહીં અને સર્વ પ્રાણી દુ:ખી થઇને ભૂખથી
મરી જાય. ભલા વિચાર કરો ! કે પ્રથમ હળે
જોડાય પછી કુવામાંથી પાણી કાઢી ખેતીને સી
ચે વળી અનાજ કાઢવાને માટે મોટી ખળીમાં
ચક્કર ખાય. જ્યારે અનાજ નિકળે ત્યારે ગાડી
માં ભરી ઘર સુધી લાવે. હવે જુવો કે મારા
છોકરા સિવાએ કોઈ પણ કામ માણસ કરી શ
કે છે ? કદી નહીં. જે જે લાભ હું તથા મારા
સન્તાનથી માણસોને થાય છે તે સૌ જાહેર છે.
જગદિશ્વર ! તે માણસોના વિચીત્ર ચરીત્ર જોઇ
ને જીવ ઘણોજ કાંપે છે કેમકે એ દુષ્ટો એક
તરફ મારૂં સન્માન કરતા જાય છે, ઘણાઓને
મેળાંડેળામાં મારા ઉત્તમ સન્તાન લાવવાવાળાને
ઈનામ અપાવે છે; અને સારા ગાય, બલ, વેચી
ને ખેડુતો મન પ્રસન્ન કરે છે. અને બીજી ત
રફ વિક્રાળ હથિયાર હાથમાં પકડી મારી ગરદ
ન કાપવાને ફરે છે.

હે દયાનિધે ! એ કૃતઘ્નિઓના હૃદયમાં જે મજબુત અંધકાર છવાઇ રહ્યા છે તેને આપની કૃપાદ્રષ્ટિથી દૂર કરી દયો, જેથી એ મને તથા મારા બાળકોને મારે નહીં. મને નહીં મારવાથી એને શું હાનિ છે ! અરે ઉલટો લાભ છે. કેમકે મારા સંન્તાનની વૃદ્ધિ થવાથી દરેક ઘર દુધ તથા દહીંથી ભરેલા દેખાય. અને ખેડુતોને જે આજ કાલ રોગ તથા દુઃખ થઇ રહ્યાં છે તે કદિ નહીં થાય અને અનેક માણસ જે બળદો નહીં મળવાથી નિર્ધનતાના કારણે ખેતી કરી શકતા નથી તે પણ કરી શકે અને સર્વ પ્રજા અતિ આનંદિ થઈ જાય. આખા દેશમાં સુનું રૂપું દેખાવા માંડે. દિન પ્રતિદિન જે ઉપદ્રવ ઘર ઘર ઉત્પન્ન થાય છે તે કદાપિ નહીં થાય, હે ઈશ્વર ! એ મુગ્ધોને મારા માંસમાં એવો શું રસ મળ્યો છે કે જે મારા દુધ દંહીંથી અધિક હોય ?! હાય ! હાય ! એ માણસ પણ મહા નિંદય તથા કઠોર હૃદયના છે. પોતેજ એમ લખે છે કે ગાય

નું માંસ અનેક રોગોની ખાણ છે. અને પોતેજ સૂર્યનો ઉદય થયા પેહેલાં હજારો ગાય બળદોપર તિક્ષણ છરા લઇ લઇને તૈયાર થઈ જાય છે અને હમારા જીવ લઇને પાછા ફરે છે. હે અનંત! હે દયાળુ! હે ન્યાયશીળ! એ અન્યાઇઓના મનમાં પ્રેરણા કર કે એ મારા લાભની તરફ દ્રષ્ટિ કરે અને મારા મરવાથી જે જે હાનિ થાય છે તેનો વિચાર કરે. એમ તો મુસલમાન પણ મારા મહા શત્રુ છે પણ અંગ્રેજ તો એથી પણ વધતા નિકળ્યા !! દરોજ દરેક શેહેરમાં દરેક છાવણીમાં હજારો પશુઓના પ્રાણ લીધા વના નથી રહેતા. શું બીજું કંઈ મારા શિવાય એને ખાવાનું નથી મળતું.

હે પરમાત્મા! મારો પોકાર શ્રવણ કર, અને મુજ નિર્બળ અવાચકપર દયા કર. હે ઇશ્વર! કૃપા કરી એ રાક્ષસી બુદ્ધિવાળા મનુષ્યોને દયા અને સુબુદ્ધિની મતી આપ કે જેથી એ સૌ એક મત થઈ મારા પાળણ પોષણનો પ્રય

ત્ન કરે અર્થાત મને મારવાથી ઉદાશ થઈ જાય. ભલા એવો પણ કોઇ જગતમાં હશે કે જે પોતાનો હિતકારી મિત્ર સુભચિંતક અને વિશ્વાસ પાત્રનો વધ કરીને પ્રસન્ન થતો હોય ? નહીં ! નહીં ! કદાપિ એવો કોઈ પણ નહીં હશે.

હે કૃષ્ણ! મને રાક્ષસોના અત્યાચારથી દુઃખી થતી મુકીને તમે ક્યાં જતા રહ્યા? અરેરે, મારો રોજ નાશ થતો જાય છે! સો ભાગમાંથી નાશ થતા હવે એક ભાગ બાકી રહ્યો છે. હાય ભારતવાસીઓ! તમે કેવી આલસ્યરૂપી પીછોડી ઓઢીને ઘોર નિદ્રામાં સુતા છો; હે વિચારવાન તથા બુદ્ધિવાન ગ્રહસ્થો ! કેમ પોતાના પૂર્વજોને કલંક લગાડવાને ચાહો છો. હાય! જ્યારે મારા ઉપર કઇ પણ જુલમ નહીં થતો હતો ત્યારે તમે પણ મારૂં પાળણ પોષણ કરતા હતા. અરે દુખીયાને જોઇને તો બધાને દયા આવે છે, છતાં તમે તો મારા પુત્રજ છો; એક હજાર વર્ષ પહે-

ળા તમે મારૂ પાલણુ કરવું એ સર્વોત્તમ ધર્મ સમજતા હતા; હવે કેવી તમારી ધર્મ નિશ્રા હિન થઇ ગઇ છે. અરે જ્યારે હું ઘણા દુખના ચક્કરમાં આવી ત્યારે તમે પણ મને છોડી દીધી અર્થાત મારૂં પાળણુ કરવામાંથી તમે પોતાનું મોં ફેરવ્યું. અરે નિર્દયી હું તમારી સામું કેટલું દુઃખ પામું છું! પ્રાચીન દયાળુ સ્વભાવ તથા પ્રતાપ ક્યાં જતો રહ્યો. અરે તમે તો મારા દુશ્મનોને મદદ કરવામાં તથા તેનું પાલણુ કરવામાં તૈયાર થઇ રહ્યા છો. હાય તમે તો મારો તીરસ્કાર કરી દીધો? અરે આર્યો તમારા વગર હવે કોને આસરે જાઊં કે જેઓ મારી આવી ખરાબ હાલતથી દુઃખી થતી મને બચાવે. અરે આજે મારૂ તે માન તથા પુજ્ય ભાવ ક્યાં જતો રહ્યો. હાય! આ દુઃખ મારા ઉપર ક્યાથી આવી પડયું! અરે પુત્રો! ક્યારે તમે મારૂ દુઃખ મટાડવાને પ્રયત્ન કરશો! અરે ક્યારે તમે મારા અંતરના દુખને સાંભળશો?! અરે કોણે તમને

આવા નિર્બળ કરી નાખ્યા! કોને તમારા સર્વ સુખ સંપતિ બ્રહ્મચર્ય આદિ આશ્રમ નષ્ટ કરી નાખ્યા! અરે ક્યા દુષ્ટે તમને દારૂ પીવો તથા માંસ ખાવો અને વ્યાભિચાર કરવો સીખાવી દીધો. હાય હાય! હું યવનોના હાથમાં ગયેલી બુમે બુમ પાડીને રડુ છું! હે પુત્રો! તમે કયાં જતા રહ્યા હવે કોને મારા બચાવ માટે બોલાવવો! તમે તો તમારા કાનમાં લુચડાનો ડુંચો દીધો. અરે જ્યારે મારો નાશ થઇ જશે તો પછી તમે કોને ગૌમાતા કહીને બોલાવશો મારા વિના વૈતરણીપાર તમને કોણ ઉતારશે?

હે કરૂણા નિધે! આવે અવસરે જો તમે સહાય નહીં કરશો તો પછી બીજા કયા સમયપર કરશો. અરે પુત્રો! તમે કેમ અઘોર નિદ્રામાં સુતા છો, હવે હું કોને આશરે જીવીશ. અરે નહીં માલમ કે તમારાપર કેવા કેવા દુ:ખો ભવિષ્યમાં આવનાર છે; હજુ પણ વિચાર કરવાનો વખત છે. વિચારી જુઓ કે મારી હત્યાથી તમારા ઉપર કેટલા દુ:ખો આવી પડયાં છે. ત-

મારા મન કઠોર! એવા કઠોર થયા છે કે મુજ નિર્બળ ઉપર પણ તમને દયા નથી આવતી. અરે પ્રાણાન્તનો ક્લેશ પહાડ જેવો મુજ અનાથપર ક્યાથી આવી પડયો! મને આ મહાં કષ્ટથી બચાવવાનો ઉપાય કેમ નથી કરતા!; તમે આવા બળહિન કેમ થઇ ગયા, તમારી બ્રહ્મવિદ્યા શાસ્ત્રવિદ્યા કળાકૌશલ્ય ઇત્યાદિ તમારી નાનાવિધ ઉત્તમ વિભુતી કયાં ગઇ? હાય તમે એવા કમનશીબ થયા કે કઇ પણ ન રહ્યું! અરે પુત્રો! તમે ચક્રવર્તિ રાજા કે'વડાવતા હતા, તે તમારે રાજપાટ ક્યાં જતો રહ્યો અને તમારા ગળામાં ગુલામગીરીનો પટો ક્યાંથી આવી પડયો. અરે તમે પોતાના પૂર્વ બળને કેમ યાદ નથી કરતા! હાય પુત્ર! આ ગુલામગીરીને કયારે છોડશો. તમારી ગુલામગીરીને લીધે મારા વંશનું નિકંદન થયું. હવે કેવળ મૂળ માત્ર બાકી રહ્યું છે, એવા સમયપર જો તમે મારૂં રક્ષણ નહીં કરશો તો નક્કી જાણો કે અંતે તમારા દુઃખનો પાર

રહેશે નહીં. અરે મારાથી વધારે કોણ અભાગણી હશે કે જેની સેવા પોતાના પુત્રો છોડી દે. અરે પુજ્ઞ ગઈ,! પ્રતિષ્ઠા ગઇ! મારો કરેલો ઉપકાર ગયો, તો ગયો પણ ઉલટાં મને મારવા માટે શેહેરે શેહેરમાં મકાનો બંધાઇ ગયાં! હાય તમારી નિર્બલતાને કારણ મારા ઉપર દીનપર દીન જુલમ વધારે થતો જાય છે. હવે મેં નક્કી જાણ્યું કે મુજ અનાથ ઉપર મહા પ્રલયનો વખત આવી ગયો. અરેરે આ કેવો કાળ વિપ્રિત છે કે જેના પુત્રો માતાની સેવા ચાકરી નથી કરતા. હે ઇશ્વર! મુજ ગરીબ અનાથપર કૃપા દૃષ્ટિ કર અને મારા પુત્ર ભારતવર્ષને અવિદ્યારૂપ ઘોર નિદ્રમાંથી ઉઠાડ કે જેનાથી મારા પ્રાણ બચે અને તેમનું કલ્યાણ થાય.

હે આર્યો હું અનુમાન કરૂં છું કે આ પ્રમાણેજ મને મારી ખાવામાં આવશે તો કાલક્રમે મારો સમુળ નાશ થશે. અને જ્યારે સમુળ નાશ થસે ત્યારે કેવો ભિષમ દુષ્કાળ પડશે તે

નો વિચાર તમો લાંબી નજરે કરો. જુવો કે ઇ
શ્વર ઇચ્છા પ્રમાણે વરશાત વરસસે પણ અના-
જ પાકશે નહીં તો શું ખાઈ જીવશો; કારણકે
આખા આર્યવર્ત (હિન્દુસ્થાન)નુ જીવન ખેતીવા
ડી છે, અને તે ખેતીવાડી બલદો શીવાય થતી
નથી, અને એ બલદો મારા શીવાય કોઇપણ જ
નુનીની કુંખે ઉત્પન્ન થતા નથી. ત્યારે વિચાર ક-
રોકે મારો સમૂલ નાશ થશે ત્યારે બલદ ક્યાંથી
લાવશો, બલદ નહીં મળે ત્યારે ખેતિ ક્યાંથી થ-
શે, ને ખેતી કરવાનું સાધન નહી તો પછી પાક
શે પણ શું ? એટલે નક્કિ થયું કે છતે વરશાદે
દુકાળ પડશે અને તે દુકાળ મટાડવાને ઉપાય ત-
મારા હાથમાં નહી રહેશે એટલે ભુખના દુઃખથી
કંટાળી–પીડાઈ તમારો વંસ વિચ્છેદ જશે. માટે
હે આર્યપુત્રો જો તમે તમારૂજ ભવિષ્યમાં કલ્યા-
ણ ઇચ્છતા હોવ તો મારૂં રક્ષણ કરી મને બ-
ચાવો. મારા બચાવ વીનાં તમારૂ ભલું થવાનુ-
જ નથી. જુવો મારા મરવાથી ઘીઈ તથા દુધ
કેટલું મોઘું થઈ ગયું ?

વિચાર કરો કે આજ કાલ તમારા ઉપર કોલેરા, ક્ષય, રક્તપિત્ત, વિર્યદોશ અને કલેજાનાં દરદો કેવા શખ્ત હુમલા કરે છે. અને આગલ નાં કરતાં એ રોગો કેટલે દરજ્જે પોતાનુ જોર અજમાવે છે; તેનું કારણુ તમે એમ નહીં જાણશો કે કંઇ બીજુ હશે; તેનું કારણ માત્ર મારો વધ (હત્યા) છે. જુવો કે તમારા શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે

યજ્ઞથી શુદ્ધ વૃષ્ટી થાય—શુદ્ધ વૃષ્ટીથી શુદ્ધ વનસ્પતિ, ઔષધિ, અન્ન તથા ફળ દી પાકે અને તેથીજ મનુષ્યમાં બળ, બુદ્ધિ, પરાક્રમ અને આરોગ્યતા વધી માણશ દીર્ઘાયુ થાય. પણ શાસ્ત્રમાં કહેલા ઘણા પ્રકારના યજ્ઞમાંથી એકપણ પ્રકારનો હાલમાં થતો નથી, અને થાય છે તેમાં હિંશા ! એટલે જે પ્રયોજને થવો જોઇએ તે પ્રયોજન સચવાતું નથી. જ્યારે રાતની મળમૂત્રથી બગડેલી હવાને શુદ્ધ કરવા પ્રતઃસંધ્યા વૈષ્વ દેવાદી કર્મો કરવા જરૂર છે અને દીવશની બગડેલી હવાને શુદ્ધ કરવા સાયંશંધ્યા હવન કરવો

જોઇએ; તેમજ અન્ય કારણોથી બગડેલા પવન
અને મેઘ મંડળને શુદ્ધ કરવા મોટા યજ્ઞો થવા
જોઇએ ત્યારે હવા શુદ્ધ થઇ શુદ્ધ વૃષ્ટી થાય; ને
ઉપર કહ્યા પ્રમાણે બળ, બુદ્ધિ, વિર્ય, વધી મહા
ભયંકર રોગનાં મૂળ આ દેશમાંથી શમૂળ ઉખ-
ડી જાય. પણ ખરી વાત કે યજ્ઞ થાયજ શાનાં!
કારણકે અજ્ઞનું આહુતી આપવાનુ મુખ્ય દ્રવ્ય
જે ગાયનું ધી તેતો આજે શોધ્યું પણ મળતુ
નથી. કોણ એવી હીમ્મત ચલાવી છાતી ઠોકિ.
જવાબ આપશે કે કોઈ શુભ કાર્યમાં મારૂં (ગા-
યનું) ઘીઈ પાંચ દશ મણ થોડા શમયમાં એકઠું
કરી શકીશ; આ કાળમાં દશ મણ ગાયનું ઘીઇ
એકઠુ કરવાને કોઈજ શક્તિમાન નથી. તો ભા-
ઇઓ વિચાર કરો કે હાલમાં આટલો અભાવ
થયો છે તો આગલ જતાં દશ તોલા ઘીઈ કોઇ
ઓપડમાં જોઇશે તે પણ મળવાનું નથી. અને
અંતે તમારી કેવી દુરદશા થશે તે કેહેવાને મા-
રી જીભમાં શક્તિ નથી. હે મુસલમાન મહમદી

ભાઇયો હે પારસી શેઠીયાઓ, હે અંગ્રેજ રાજ્યા-
ધિકારી માહા પુરૂષો; આપે એમ નહીં વિચારવુ
કે ગાયનો બચાવ કરવાથી હમને શું લાભ છે?
ગાયને ખાવાથી હમને શું નુકશાન છે ? પણ
યાદ રાખો કે તમે સર્વ હવે આ દેશનાંજ રેહે-
વાશી થયા છો, તમને આ દેશ વિનાં હવે જરા
પણ ચાલે તેમ નથીં, આ દેશ વીના તમારો કા-
ર વ્યવહાર ચાલવો દુ:કર છે. અને આ દેશની
દુરદશા સાથે આપની પણ દુરદશાજ સમજવી.
કારણકે મુશલમાનોથી હવે અર્બસ્થાન—પારશીઓ
થી ઇરાન કે અંગરેજોથી યુરોપમાં જવાવાનું ન-
થી. તમો લોકોને એવો ધાડો સંબંધ બંધાયો છે
કે પ્રાણાંન્ત સુધિ આ દેશને છોડાશે નહી. ત્યારે
જરા લાંબી નજરથી વિચાર કરોકે મારા નાશ-
થી ઉપર પ્રમાણે ધેરફાયદા થાય છે ને દેશ પા-
યમાલ થાય તો શું તમોને તેથી હાની નહીં
થાય ? નકી થાયજ. માટે હે વિચારશીળ મહાં
નુભાવો ! વિચાર કરો વિચાર કરો. અને તમારી

યથા શક્તિ તનબળ મનબળ અને ધનબળથી મારૂ રક્ષણ કરી મને બચાવો. જ્યાં સુધી મને બચાવશો નહીં ત્યાં સુધી તમે ગમે તેવા ઉમરાવની પદવી ભોગવશો પણ બીત્તરનો શડો અંતે ભારતવર્ષરૂપ કલ્પ વૃક્ષનો સમૂલ નાશ કરશે અને પછી આપ લોકો પસ્તાશો માટે ચાંપતા–તાકીદે ઉપાય લઈ જેમ બને તેમ મને બચાવો જેથી તમારૂ કલ્યાણ થાય. જુવો એક આંબાનાં ફળતાં ઝાડને કાપી બાળવાનાં કામમાં વાપરવાથી કેટલો ફાયદો થાય. અને તેને અમાનત રાખી તેનાં ફળ ખાવાથી કેટલો ફાયદો થાય? અરે જરા તો વિચાર કરો! કે જેટલાં ગુણ કલ્પવૃક્ષ માટે કહેલા છે તેમાંથી મારામાં કયા ન્યુન છે. કલ્પવૃક્ષની પેઠે મારાથીજ તમે વાંછીત ફળને પામો છો. મારાથીજ બધી લીલાલ્હેર છે, મારાથીજ સુખ વૈભવ છે, અને મારા વડેજ આખા દેશનું અરે મને કહેવા દો કે આખી પ્રથ્વીનું પોશણ થાય છે. તો ભાઇઓ મા-

રા જેવું કલ્પવૃક્ષ તમે ક્યાંથી લાવશો ! જુવો મારા જેવી એક ગાયનાં મરવાથી કેટલું નુકશાન થાય છે અને શરાશરી આખા દેશમાં (હીંદુસ્થાન) માં દર વર્ષે એક લાખ ગાય મરે છે તેનાં હીશાબનાં આંકડા તપાશી જુવો કે તમારા અંતઃકરણ ઉપર મિથ્યાભિમાન અને બેદરકારનો પડદો પડેલો છે તે ઉઘડી જાય—છેલે મારી એજ પ્રાર્થના છે કે હીંદુ, મુસલમાન, પારસી સાહેબો એ મારો તનમન, ધનથી બચાવ કરવો અને પરમકૃપાળુ માહાંમાંતુશ્રી શ્રી વીકટોરીયા તથા તદાજ્ઞાનુંશાર વર્તતા રાજ્યકર્મચારી પુરૂષોએ પોતાના રાજ્ય બલથી મારો બચાવ જરૂર કરી મને મૃત્યુનાં ભયંકર દુઃખથી છોડાવી ભારત વર્ષને અવનતી કુપમાં પડતું બચાવશો. હવે જરા લક્ષ દઇ આપ લોકો નીચેના કોઠા ઉપર ધ્યાન પોચાડશો જેથી આપનાં લક્ષમાં સહજ આવશે કે દીન પ્રતિદીન ભારત વર્ષ કેટલા ખાડામાં પડતું જાય છે અને એ હીશાબે થોડા કાળમાં કેવી દુર દશા થશે તેનો વિચાર કરશો.

એક ગાયનાં નાશથી તેની પાંચ પેઢીના હીસાબે કેટલું નુકશાન થાય છે.

દુધનો હીસાબ.

પેઢી.	ગાયોની ઉત્પત્તી ક્રમ.	તેમનું માસીક દુધ રોજનું સરાસરી શેર ૫) લેખે.	તેમનું વાર્ષિક દુધ	તેમની જીંદગીમા દુધની—જીંદગીની સરાસરીવર્ષ ૧૨ની	તે દુધનીકીંમતનો અડસટો મણ ૧ ના રૂ ૨॥ લેખે.
		મણ.	મણ.	મણ.	રૂા.
૧	૧	૩॥	૪૫	૫૪૦	૧૩૫૦
૨	૬	૨૨॥	૨૭૦	૩૨૪૦	૮૧૦૦
૩	૩૬	૧૩૫	૧૬૨૦	૧૯૪૪૦	૪૮૬૦૦
૪	૨૧૬	૮૧૦	૯૭૨૦	૧૧૬૬૪૦	૨૯૧૬૦૦
૫	૧૨૯૬	૪૮૬૦	૫૮૩૨૦	૬૯૯૮૪૦	૧૭૪૯૬૦૦
	૧૫૫૫	૫૮૩૧।	૬૯૯૭૫	૮૩૯૭૦૦	રૂા ૨૦૯૯૨૫૦ દુધની કીંમત.

એક ગાયના નાશથી તેની પાંચ પેઢીના હીસાબે કેટલું નુકશાન થાય છે.

અનાજનો હીસાબ.

પેઢી	પેઢીધર બળદોની સખ્યા.	તેમનાથી ઉત્પન્ન થતા બળદની જોડીની સંખ્યા.	તેમનાથી થતી અનાજની વાર્ષિક ઉત્પત્તિ જોડી ૧ના મણ ૨૦૦ બંગાલી લેખે.
			મણ.
૧	૧	૩	૬૦૦
૨	૬	૧૮	૩૬૦૦
૩	૩૬	૧૦૮	૨૧૬૦૦
૪	૨૧૬	૬૪૮	૧૨૯૬૦૦
૫	૧૨૯૬	૩૮૮૮	૭૭૭૬૦૦
	૧૫૫૫	૪૬૬૫	૯૩૩૦૦૦

અનાજનો હીસાબ.

તેમની આખી જીંદગીમાં જે અનાજ ઉત્પન્ન કરી આપે છે તેની તપસીલ. મેહનતની જીંદગી ૧૦ વર્ષ.	ઉત્પન્ન થતા અનાજની સામાન્ય કીંમતનો આડસટો. મણ ૧ની રાસ રૂ ૨.	
૬૦૦૦	૧૨૦૦૦	
૩૬૦૦૦	૭૨૦૦૦	
૨૧૬૦૦૦	૪૩૨૦૦૦	
૧૨૯૬૦૦૦	૨૫૯૨૦૦૦	
૭૭૭૬૦૦૦	૧૫૫૫૨૦૦૦	
૯૩૩૦૦૦૦	૧૮૬૬૦૦૦૦	અનાજની કીંમત.
	૨૦૯૯૨૫૦	દુધની કીંમત. [નુકસાંન
	૨૦૭૫૯૨૫૦	એક ગાયનુ પાંચ પેડીનુ
	૧૦૦૦૦૦	વરસ ૧ની કપાતી ગાયો
	રૂ. ૨૦૭૫૯૨૫૦૦૦૦૦૦	

દર વરસ સરાસરી એક લાખ ગાય હિંદુસ્થાનમાં કપાય છે તો ફક્ત એક વરસની ગાયો ખોવાથી તેની પાંચ પેહેડીના હીસાબે રૂ ૨૦૭૫૯૨૫૦૦૦૦૦૦)નું નુકશાન ખમવું પડે છે.

કુંડળીઓ.

હત્યાથી એ ફળ થયું ગયુ બુદ્ધિ બળ રાજ,
ધીર વીર કાયર થયા બગડયાં સઘળાં કાજ.
બગડયાં સઘળા કાજ લાજ તો પણ નહીં આવી,
ધિક મિથ્યા અભિમાન ભાન ખોયું ભરમાવી.
ગયા ક્ષત્રીના રાજ્ય તન્નની દુર્બળતાથી,
રહ્યું ન કોઇનું માન થયું ફળ ગૌહત્યાથી-૧

સવૈયા.

ભાન ગયું વળી માન ગયું અભિમાન ગયું ક્ષત્રી વટનું,
બ્રહ્મ થયા બ્રહ્મત્વ ગયું ગૌ-દાન ગયું ગંગા તટનું;
રક્ષક ગયા હિંસક રહ્યા બહુ જોર થયું લાડુ ભટનું,
રક્ષક રક્ષક રક્ષક રક્ષો કાર્ય કરોરે ઉલટનું-૨

કુંડલીયા છંદ.

પાંમી જન્મ મનુષ્યનો, નહીં પામ્યા સુભ જ્ઞાન;
જર જોરૂ કે જમીનમાં, ભુલી રહ્યા સઊ ભાન;
ભુલી રહ્યા સઊ ભાન, માન ગુમાવ્યું હાથે;
ત્રણ જર્જોમાં એક, કદી નહીં આવે સાથે;
સમજી એવું સર્વ, સુધારો સઊકો ખામી;
કરજો પર ઉપકાર, જન્મ મનુષ્યનો પામી-૩

ખરેખરા સુત માહેરા, ઉપજાવે બહુ અન્ન;
તનબલ વાધે તેહથી, રહે ખુશી સઉ મન્ન;
રહે ખુશી શહુ મન્ન, કરે નીજ ધાર્યાં કર્મો;
આનંદોચ્છવ કરે, અનુષ્ટાનાદી ધર્મો;
અર્થ સહુના સરે, તરે તે વંશ પરમ્પર;
જગ સુખ કારણ એક, મહેરા સૂત ખરેખર—૪

ઉપકારી પય મુજ તણું, ઘણું ઘણું સુખકાર;
તેજ પુંજ કરી દુખ હરે. કરે શાંતી નીરધાર;
કરે શાંતિ નીરધાર, ધારજો દીલમાં શાણા.
બલ બુદ્ધિ બહુ વધે, રંક રાજા કે રાણા;
પય ગૃતવિણ નહીં અન્ય, જગતમાં કો સુખકારી,
કહો કહોરે હોય—કોય મુજ વિણ ઉપકારી—પ.

શત્રુ શાથે જો લડો રણમાં ધરીને રીશ,
એક ટેક ધરી અરીતણા. શીઘ્ર છેદો શીશ;
શીઘ્ર છેદો શીશ, દીશ દાવા નળ દીશે.
મમતે મંડે સર્વ ગર્વથી દંતજ પીશે;
તૃણ મુખ શત્રુ ગ્રહે રીશતજી કરધો માથે,
થાય પરસ્પર સ્નેહ નમ્યાથી શત્રુ શાથે—૬

શત્રુ મુખમાં તૃણ લીયે તરત તજો છો રીશ.
હાડવૈર વીસ્મૃત થઇ કર સ્થાપો તસ શીશ;
કર સ્થાપો તશ શીશ વીશ વસા ગુજારો છો,

હું ખાઊં તૃણ નીત્ય કેમ અવિચાર ધરો છો;
દઊં છું ગૃત નવનીત કષ્ટ આપત્તિ દુઃખમાં,
કરો દયા છું રંક અહર્નિશ તૃણ મુજ મુખમાં—૭.

મનહર છંદ.

કરૂં છું કલ્પાંત ધ્યાન ધરૂં છું હું પ્રભુ તણું,
ફરૂં છું ફીકરમાં ઉગરૂં કોઇ રીતથી;
ભરૂં છું ચક્ષુએ આંશુ ડરૂં છું હું ઘાતકોથી,
મરૂં છું વગર મોતે ઠરૂં નહીં ચીતથી;
ઊચરૂં છું હાય મુંખ જરૂર જતાંજ જીવ,
કપરૂં છે કામ ઠામ નષ્ટ થાય નીત્યથી;
પોકારૂં છું હાય હાય થાય કષ્ટ જીવ જાય,
કશો ન ઉપાય દીશે પાળો કોઈ પ્રીતથી—૮
અરેરે બંધુઓ મારા પ્યારાઓ વિચાર કરો,
નષ્ટ થતાં મુજવંશ કષ્ટ તમ માથે છે;
મુજ પુત્ર ધોરી તેને સંકટમાં જોડી કરે,
હળે બળ જોરી કૃષિકાર રાશ હાથે છે;
અન્ન ઉપજાવે પાણી કુપમાંથી લાવે વલી,
રથમાં બેસાડી ગાડી દોડે બલ્ સાથે છે;
મુજ વંશ જાશે અન્ન વિનારે શું ખાશે સૌ સુ-
ફાશે રાગ રંગ ભરયાં તિવ્રશસ્ત્ર ભાથે છે—૯.

લલીત છંદ.

અરર માહરી કેવી થૈ ગતી,
મમ સુ પુત્રની મંદ થૈ મતી;
વિણ ધુને અરે પ્રાણ જાયરે,
અ સહ્ય દુઃખ છે હાય હાયરે—૧૦.

ઘૃત દધિ અને દુધ આપવા,
તનથી રોગીનાં કષ્ટ કાપવા;
નિરમિ છે મને જક્ત માંયરે,
સુખ નહીં મળ્યું હાય હાયરે—૧૧.

અનુપકારી હું કોયને નથી,
ગુણ ઘણા હવે શું કહું કથી;
બદલે ગુણને દુઃખ થાયરે.
નર કૃતઘ્નિઓ હાય હાયરે—૧૨.

પ્રભુ પરાત્પરા હે દયા ધનાં,
વિભુ વિચારશો કષ્ટ દાશનાં;
અબલ જાતને દે રૂડી ગતી,
વિકલ આર્યને પ્રેર શન્મતિ—૧૩.

આર્ય ધર્મ પુસ્તક પ્રશારક મંડલી.

આ મંડલીનો એવો હેતુ છે કે આપણા દેશમાં જેમ ખ્રિસ્તી લોકો ઓછી કિમ્મતે પોતાના ધર્મને પુષ્ટી આપનારાં મોટાં પુસ્તકો બહાર પાડી આપણા દેશી જનોમાં તેનો બ્હોલો ફેલાવો કરે છે. જે વાંચવાથી કેટલાક આર્ય ભાઇઓ સ્વધર્મ ત્યાગી, તે ધર્મનુ ગૃહણ કરી, પોતે ફસાઈ બીજાને ફસાવવા પ્રયત્ન કરે છે. તેનું કારણ એજ છે કે પોતે પોતાના ધર્મનુ જ્ઞાન નહીં મેળવેલું તેથીજ એમ બને છે. માટે આ મંડલી એવો હેતુ ધરાવે છે કે આર્ય ધર્માનુ કુલ–દેશોન્નતિ–તત્વજ્ઞાન–વગેરે બાબતોના યુક્તિ શિધ્ધ પુસ્તકો જેમ બને તેમ ઓછી કિમ્મતે પ્રગટ કરવાં. જેથી સમસ્ત ગુજરાતિ ભાઇઓને દેશના હાની લાભનું ભાન થાય. એ વિચારનું આ પુસ્તક જાણે મંગલાચરણ છે. જે વિદ્વ જનોમાં માનનીય ગણાશે.

આ મંડલીના નીયમો નીચે પ્રમાણે છે જે આપ લક્ષમાં લેશો. અને આ મંડલીનાં ધારેલાં કાર્યમાં યથા શક્તિ સહાયી ભૂત થશો.

નીયમો.

૧ આ સભામાં સભાની સમ્મતિથી એક વર્ષને માટે બે અધિકારી નીમવા તેમાં એક પ્રધાન અને એક મંત્રી, બીજે વર્ષે સર્વાનુ મતે જે નીમાય તે કાર્ય કરે.

(ક) મંત્રીએ પુસ્તકો છપાવવા, વેચવા, હીશાબ રાખવો, વગેરે વ્યવસ્થા કરી સર્વ કામ ઉપર પ્રધાનની સહી લેવી.

(ખ) પ્રધાને મંત્રીના કરેલા દરેક કામની તપાસ રાખવી-પોતાની સહી આપવી અને દર વર્ષે રીપોર્ટ બહાર પડાવવો.

૨ આ સભામાં દરેક ગ્રહસ્થ સભાસદ થઈ શકશે.

૩ દરેક સભાશદને પ્રથમ નામ દાખલ કરવા ને ચાર આના અને તે પછી દર માસે બે બે આના આપવા પડશે.

૪ પુસ્તકો છપાવવા માટે સભાની સમ્મતિ લેવી-વધુ મતે વર્તવુ જો સભાની સમ્મતી શીવાય જે કાર્ય કરે તેના જોખમદાર શભા નથી.

૫ આ મંડલીના સભાશદો તથા ઇતર નાણા સંબંધી મદત કરનારને સભા તરફથી પ્રગ

ટ થતાં દરેક પુસ્તકોની એક એક નકલ ભેટ મળશે.

૬ છાકટા તથા બદ ચાલનાં માણસને સભા એકદમ મંડલી સાથેનો સંબંધ છોડાવશે અને તેનું લીષ્ટમાંથી નામ છેકી નાખશે.

૭ એકી વખતે રૂા. ૨૫) આપનાર ગ્રહસ્થને પછી લવાજમ આપવુ નહીં પડે. અને જીંદગી સુધીના સભાશદ ગણાશે.

૮. આ નીયમોમાં ઘટતો ફેરફાર જનરલ સભા કોઇ પણ વખતે કરી શકશે.

(સહી) **નાથાભાઈ ભાણાભાઈ-મંત્રી.**

સુચના.

મંડલી સાથે પત્ર વ્યવહાર કરનારે, નાથાભાઇ ભાણાભાઇ મંત્રી આર્ય ધર્મ પુસ્તક પ્રસારક મંડળી. ધીયાં શેરીને ટેકરે—સુરત. એ નામથી કરવો.